

N:o 76.

Af herr N. Nilsson i Skärhus, om ändring i vissa delar af förordningen angående allmänt ordnande af presterskapets inkomster den 11 juli 1862.

Uti en den 16 oktober 1723 utfärdad förordning äro intagna åtskilliga föreskrifter om presterskapets privilegier. Rörande dessa privilegier ega vi dessutom ett grundlagsstadgande, nemligen regeringsformens § 114, hvilken paragraf innehåller, att sagda privilegier kunna »ändras» eller »upphävas», när Konung och Riksdag sådant besluta och allmänt kyrkomöte dertill gifver bifall.

Emellertid åtnjuta presterskapet nu som lön icke blott de förmåner, som äro omnämnda i presterskapets ursprungliga privilegier, utan man har dertill under tidernas lopp af statens medel förlänat åtskilliga prester ökade löneinkomster.

Huru presterskapets inkomster skola för närvarande ordnas och bestämmas, är emellertid föreskrifvet i kongl. förordningen den 11 juli 1862. Den stora massan af folket har dock ofta påyrkat, att nedan-nämnda paragrafer uti sistnämnda förordning nödvändigt böra förändras. Då t. ex. mom. 1 § 9 innehåller, att om en församling fordom åt dess presterskap upplåtit hemman och lägenheter eller anskaffat andra fördelar, och om än församlingens presterskap, så väl i följd häraf som ock genom att af församlingen uppbära sedermera bestämda stora penningbelopp, nu är i åtnjutande af huru öfverflödiga löneinkomst som helst, så få dock de af församlingen upplåtna förmånerna icke till densamma återställas, ej heller får den öfverflödiga löneinkomsten anslås till behöfvande prest inom annan församling. Denna bestämmelse har man ansett ingalunda vara rättvis. Ty det kan ju aldrig vara med rättvisan öfverensstämmande, att en löntagare uppbär eller utkräver af löngifvarne

en verklig *öfverflödig* löneinkomst! Dessutom må härvid bemärkas, dels att berörda förmåner förlänades åt åtskilliga prester i forna tider, då presterna af sina boställen och af tionde m. m. erhöillo mycket små inkomster, och dels att de församlingar, som fordom upplätit dylika förmåner, det oaktadt blifvit i senare tider och särskildt vid de verkställda löneregleringarna *ålagda* att lemna nya tillskott för att dermed ånyo öka dess presterskaps löner. I flera hänseenden hafva lönerna på detta sätt blifvit tillökade, t. ex. jemväl derigenom att församlingarna ålagts att för *offer* betala en bestämd summa, fastän ingen församlingsmedlem ursprungligen varit förpligtad att betala offerpenningar, utan den, som icke ville offra, var derifrån befriad. Man anser det därför icke vara rättvist, att presterskapet både skall bibehålla af församlingarna upplätta förmåner och dertill likväl af församlingarna uppbära nya och ökade löneförmåner. Hvad åter beträffar den uti ifrågavarande moment gifna föreskriften, att »afgifter, som af en församling till dess presterskap utgöras, må ej till aflönande af annan församlings prest användas», så, ehuru regeringsformens här ofvan åberopade § 114 medgifver, att presterskapets privilegier kunna när som helst ändras, torde dock böra erinras, att då rikets ständer år 1857 diskuterade förslaget till reglering af biskoparnes aflöning, så yttrades både af statsrådsledamöter och af medlemmar af ridderskapet och adeln, att presterskapets privilegier innebära, att då inkomsterna till en presterlig tjänst äro öfverflödigt stora, kan en del af dessa inkomster anslås till annan församlings prest och att dermed alls intet ingrepp sker i dessa privilegier.

Med hänsyn å ena sidan till de kostnader, som erfordras för vinnande af för prestbildning erforderligt kunskapsmått och å andra sidan till folkets förmåga att utbetala aflöningar samt med afseende derå, att kyrkoherdelönerna nu i medeltal variera mellan 2,000 à 6,000 kronor; anser jag det billigt, att lönen till kyrkoherde må bestämmas till högst 4,000 kronor, hvadan föreskrift härom torde lämpligast böra införas uti det här omskrifna mom. 1, § 9, hvarom jag vill här nedan framställa förslag.

Enär mom. 2 § 9 uti ifrågavarande förordning bestämmer, att af staten åt presterskapet upplätta förmåner, såsom t. ex. anslag af kontanta penningar, kronotionde och hemmansräntor eller afkomst för af kronan upplätta stam-, annex- och mensalhemman, kunna antingen indragas eller öfverflyttas från en församling för att anslås åt annan församlings prest, så anser man det vara rättvist, att dylika af staten gjorda förläningar böra alldeles indragas till statsverket, och detta emedan det strider helt och hållet emot det allmänna rättsmedvetandet, att prester-

skapet skall af statens tillgångar erhålla lönetillägg, under det att och så länge som åtskilliga prestmän uppbära mycket öfverflödiga löneinkomster.

Det är nogsamnt bekant, att somliga kyrkoherdar äro tillförsäkrade oerhördt stora löneförmåner. Som exempel härpå vill jag omnämna, huru löneinkomsterna blifvit bestämda inom två pastorat i Skåne, nemligen Löderup och Gårdstånga. Vid den år 1868 företagna och 1871 fastställda löneregleringen i Löderup och Hörup tillerkändes kyrkoherden som lön inkomsten af prestgård, kyrkojordar och en kyrkofästa samt tionde och ål-drätter m. m., hvarförutom församlingarna ålades att betala så mycket i penningar, att lönereglerningsnämnden, med hänsyn till blott dessa inkomstkällor, beräknade den årliga lönen till 7,796 kronor. Men icke nog härmed, utan till kyrkoherdens lön anslogs dessutom tills vidare afkomsten af *fem* mensalhemman, hvilka hemman innehålla tillsammans $4\frac{1}{2}$ mantal. Om nu, såsom sakkunnige påstått, dessa fem hemman, i den mån de blifva åbolediga, komma att inbringa en årlig inkomst af ungefär 7,000 kronor åt kyrkoherden, så får alltså denne i årlig lön nära 15,000 kronor. — I Gårdstånga och Holmby företogs lönereglerning år 1866 och fastställdes 1872, hvarvid bestämdes, att kyrkoherden eger att af prestgård, en kyrkojord, ett annexhemman, ett predikostolshemman samt för tionde och öfriga presträttigheter uppbära en af lönereglerningsnämnden till 6,669 kronor uppskattad, årlig inkomst. Men utom dessa löneförmåner tillades kyrkoherden derjemte afkomsten af *tio* mensalhemman, så att löneinkomsten, enligt af kunnige personer gjord beräkning, kommer, då alla dessa tio mensalhemman blifva åbolediga, att uppgå till det oerhörda beloppet af omkring 20,000 kronor årligen och kanske derutöfver. På enahanda sätt har tillgått vid flere andra lönereglerningar. Så t. ex. har vid lönereglerningen i Ingelstorp (Kristianstads län) till kyrkoherden, utom öfriga ordinarie inkomster, derjemte tills vidare anslagits inkomsten af *fyra* dels annex- och dels mensalhemman, hvilka fyra hemman utgöra *tre hela mantal*, hvadan, då dessa hemman blifva å nyo utarrenderade, lönen till kyrkoherden kommer, enligt uppgift, att uppgå till 13 à 14,000 kronor. Hvem kan med kändedom härom annat än djupt beklaga, att ifrågavarande mensalhemman icke blifvit vid de skedda lönereglerningarna indragna? Det är rättvist, att embets- och tjenstemän erhålla behöflig och tillräcklig lön; men då man under en lång följd af år ifrigt fortsatt att, utan för handen varande behof, öka tjenstemännens löner medelst anslag, tagna af statens eller folkets medel, hvarigenom man beredt en mängd tjenstemän tillfälle att lefva i stort öfverflöd, så måste sådant

hos folket, och i synnerhet hos de mindre bemedlade, framkalla berättigade klagomål.

Uti den i mom. 3 § 9 gifna föreskrift, att, vid lönerogleringar, »Kongl. Maj:t — — vill om medlens indragning — — eller ock rörande anvisande af nytt anslag yttrande meddela», anser man af ofvan anförda skäl den ändring böra göras, att orden: »*eller ock rörande anvisande af nytt anslag*» må uteslutas.

Vidare: då mom. 1 § 6 i ifrågavarande förordning stadgar, att »all tionde — — utbytes mot bestämda afgifter för en tid af femtio år», så torde bestämmelsen: »femtio år» böra ändras till *tjugufem år*, emedan man genom lönerogleringars fastställande för så lång tid som femtio år fördröjer och förhindrar en i anseende till inträffande prisförändringar behöflig ny reglering.

Det uti § 7 i ofvan nämnda förordning förekommande uttrycket: »all betalning till presterskapet för särskilda förrättningar *kan* upphöra», har mångenstädes föranlett ovisshet om, hvad som vid de skedda, särskilda lönerogleringarna blifvit beslutadt, och i följd häraf hafva processer somlingstädes uppkommit. Uti åtskilliga pastorat, der verkställd löneroglering nu tillämpas och der man vid regleringen anslagit ett särskildt penningebelopp som ersättning för »*särskilda förrättningar*», hafva, detta oakadt, pastoratets medlemmar fått fortfarande betala för dylika förrättningar, hvadan således för sådana förrättningar erlägges betalning *två* gånger. Som man vet, är folk i allmänhet i okunnighet om, huru vida prestman är eller icke är skyldig att utan särskild betalning verkställa vissa tjänsteförrättningar, t. ex. att utfärda frejde-, ålders- och arbetsbetyg m. m., och underligt är det ej då, att många fortsätta sin gamla vana att betala, när helst betalning begäres. Jag anser det därför vara nödvändigt, att alla lönerogleringar verkställas så, att, der löneroglering tillämpas, prest icke får fordra ersättning för något slags tjänsteförrättning, samt att för den skull det här ofvan kursiverade: »*kan*» bör utbytas mot ordet: »*skall*», såsom här nedanför skall angifvas.

Genom bestämmelsen i mom. 1 § 11 uti ifrågavarande förordning har man tillagt presterskapet dessa tvenne förut icke innehafda förmaner: 1:o) att församlingen skall ersätta de uppbördsmän, som blifvit utsedda att uppbära lönen till dess presterskap, 2:o) att, jemlikt den i kongl. resolutionen den 19 januari 1869 öfver detta moment gifna förklaring, församlingen skall gemensamt ansvara för afgifterna för all den spanmål, som till församlingens presterskap anslagits. Som man vet, var fordom en medlem inom en församling icke skyldig att leverera eller betala spanmål för andra medlemmar, då dessa saknade tillgångar att

till presterskapet lemna eller betala sin spannmålstionde. Men om några församlingsmedlemmar, t. ex. i följd af konkurs eller af annan orsak, nu icke förnä att i nämnda hänseende fullgöra sin skyldighet, så äro öfriga medlemmar, enligt ofvannämnda stadgande, nu ålagda att betala berörda tionde icke blott för sig sjelfva utan äfven för dem, som sakna tillgångar. Ett sådant lagstadgande anse många vara särdeles orättvist. Då dessutom presterskapet fordom fick sjelft vidkännas kostnaden för uppörd af presträttigheterna och då intet behof gör det nödvändigt att på här anmärkta sätt förskaffa presterskapet ökade löneinkomster, så anser jag vara rättvist, att ofvannämnda moment må erhålla en sådan lydelse, som jag här nedan skall föreslå.

Med förmodan att förslag i det här angifna syftet torde böra jemväl af allmänt kyrkomöte pröfvas och för att, i sådant fall, detta förslag må komma att behandlas vid näst instundande kyrkomöte, vill jag värd-samt föreslå,

att Riksdagen för sin del behagade besluta, att innehället af nedannämnda paragrafer i kongl. förordningen den 11 juli 1862 om ordnandet af presterskapets inkomster må förändras sålunda:

a) att första delen af mom. 1 § 6 må lyda så: All tionde, vare sig tertial-, smör-, fisk- eller qvicktionde, utbytes mot bestämda afgifter för en tid af tjugufem år;

b) att den delen af § 7, som börjar med orden: »börande dessa afgifter — —» och slutar med: »kan upphöra», erhåller denna lydelse: börande dessa afgifter så beräknas, att all betalning till presterskapet för särskilda förrättningar skall upphöra;

c) att momenten 1 och 2 § 9 må lyda så:

Mom. 1. Som lön åt kyrkoherde får icke anslås högre inkomst än fyra tusen kronor, hvadan lönen till de kyrkoherdar, som innehafva mindre pastorat, kan efter omständigheterna bestämmas till lägre belopp än det nyssnämnda. Om uti pastorat, som utgöras af en eller flera församlingar, någon eller några af församlingarna fordom förlänat dess presterskap afkomsten af hemman och lägenheter eller anskaffat andra fördelar, skall, vid inträffande lönereglering, hvarje församling återbekomma den af församlingen gjorda förläningen eller så mycket deraf, att i hvarje fall kyrko-

herden icke får uppbära mer än en till 4,000 kronor uppskattad löneinkomst. Om dylika förläningar icke blifvit gjorda och kyrkoherdens löneinkomster ändock öfverstiga 4,000 kronor, så må det öfverskjutande beloppet anslås till behöfvande prest inom annan församling.

Mom. 2. De inkomster, som grunda sig på statsanslag i kontanta penningar, kronotionde och hemmansräntor eller på arrenden för de af kronan upplåtna stam-, annex- och mensalhemman, som icke nödvändigt behöfvas till bostadsboställe, skola till kronan indragas.

d) *att* ofvannämnda, i mom. 3 § 9 förekommande mening: »eller ock rörande anvisande af nytt anslag» må helt uteslutas.

e) *att* mom. 1 § 11 må erhålla denna lydelse: För uppbörden af församlingens afgifter till presterskapet eger den utse en eller flera personer, hvilka, mot ersättning af presterskapet, upptaga och under församlingens gemensamma ansvar till presterskapet aflemna och redovisa dessa afgifter, dock med vilkor, att församlingen icke är skyldig att tillskjuta afgifter för de församlingsmedlemmar, som sakna tillgångar att sjelfva betala de dem påförda utskylder till presterskapet.

Stockholm den 28 januari 1888.

Nils Nilsson
från Färs härad.

I denna motion instämmer

C. G. Bruse
från Fernebo härad.